

Matka a dcera

Vyrostla jsem v rodině poctivých písmáků, kde si po mnoho generací nejvíce ze všeho vážili bible a hned potom dobrého vzdělání. Generace učitelů v našem rodu byly předpokladem k uskutečnění mého dětského snu – stát se učitelkou. Leč nebylo mi dopřáno dosáhnout univerzitního vzdělání, musela jsem se spokojit s milosrdným přijetím na střední pedagogickou školu. Můj kádrový původ měl příliš nápadné trhliny, a tak jsem vzala, co se nabízelo – vyšší odborné vzdělání.

Stala jsem se učitelkou na prvním stupni a našla si toho nejlepšího chlapa na světě. Hezký, vzdělaný a k tomu i křesťan. Náš život přetékal samým štěstím, zvláště když jsem se dozvěděla, že jsem těhotná. Co na tom, že jsem začala dálkově studovat! Vzdělání muselo jít stranou, když jsem čekala takové požehnání!

Dcera se mi narodila v sedmém měsíci těhotenství. Byl to šok! Byla tak neuvěřitelně maličká, že jsem ani neslyšela, jestli po porodu křičela. Hned mi ji vzali a dali do inkubátoru. Tehdy to tak chodilo. Nikdo se vás na nic neptal, jednoduše řekli, že dítě potřebuje speciální péči a to bylo všechno. Za týden mne propustili z porodnice. Dítě zůstalo na novorozeneckém oddělení v jakési skleněné kukani, snad to ani nebylo moje dítě ---. Veškeré myšlení a cit se odstěhovali do nějakého cizího vesmíru, zůstala jsem tady na zemi naprosto tupá, neschopná, nevěřící. Tak tak jsem poznala manžela, který si pro mne přijel. Pak jsem dlouho nic nevěděla, říká se tomu laktační psychóza. Pár dní jsem si poležela na psychiatrii, pak mne propustili. O své dceři jsem věděla jen, že žije a prospívá. Navštívila jsem ji. Manžel šel se mnou, ale nějak si nemohu po těch letech vybavit, k čemu tam vlastně byl. Asi jsem nespravedlivá. Pamatuji si jen dceřinu nožičku. Mohla jsem jí hladit. Jinak jsem se dítěte nesměla dotýkat. Hladila jsem jí tu nožku ukazováčkem, a pak nevím proč, napadlo mne vyťukávat Morseovou abecedou do malinkatého chodidla SOS. „Pomoz mi Bože,“ řvalo mé srdce, zatímco ukazováček jemně ťukal tři tečky, tři čárky, tři tečky. Pak mne ještě napadlo zazpívat nějakou dětskou písničku a její rytmus vklepávat do té miniaturní nožky. Chodila jsem na pravidelné návštěvy a tečky a čárky ťukané mými prsty se staly naší první společnou hrou. Dcera někdy nožičky legračně krčila, stahovala prstíčky a já měla pocit, že odpovídá.

Domů jsem si přinesla slepé miminko. Přesto to byl zázrak, už tu nebyly jen ty hubeňoučké nožky, ale celý človíček, nádherný, živý, moje princeznička, můj poklad. Možná jsem v tom trápení a vzrušení pozapomněla na svého muže. Zpočátku tak trochu dával najevo, že je tady také, ale brzy si našel náhradu. Pro mě tu ale byla naše dcera. Byla to moje vyslyšená modlitba - zachraň moji duši!

Veškerou energii jsem věnovala výchově a přípravě Elenky do školy. Na dobu, kdy mi odborníci doporučovali pro dítě ústav, jsem raději nemyslela.

Elenka šla do speciální školy pro nevidomé děti se zpožděním necelého roku. Bohužel, škola byla od našeho domova vzdálená a tak jsem musela dceru nechat na internátě. Vrátila jsem se jako učitelka na základku, kde jsem dříve učila. Moje perspektivy bez dostatečného vzdělání nebyly moc růžové, ale naproti tomu mi přizpůsobili rozvrh tak, abych mohla v pátek odpoledne jet pro dítě a v pondělí dopoledne je vrátit do internátu.

Měla jsem strach, že se mi Elenka odcizí, a tak jsem jí v průběhu týdne posílala poštou krátké dopisy s obrázky doufajíc, že jí nějaký dobroděj dopis přečte a obrázek popíše. Nemyslím si, že to vždy

fungovalo, ale Elenka nosila po kapsách moje dopisy, něco jako maličký poklad, něco jako zdroj energie a víry.

Myslím, že to bylo asi v polovině prvního roku ve škole, kdy si přinesla domů model šestibodu. Byla to taková deska s šesti kolíčky, na které se nasazovalo šest různých figurek. Každý kolíček měl své číslo pozice a svou figurku. Dcera mi předvedla, že na této destičce může číst písmenka. Hlava mi to nebrala, vůbec jsem nechápala, co je to za kouzlo: je to matematika, logika, deskriptiva? Tehdy ještě nebyl internet, ale jsem učitelka tělem i duší, a tak jsem se vydala po zdrojích. Zjistila jsem, že jakýsi geniální mládeneček jménem Louis Braille vymyslel v 19. století ve Francii něco, co se dá srovnat snad jedině s vynálezem knihtisku. Pochopila jsem, že ten šestibod je řeka nesoucí název Braillovo písmo a já po ní mohu kdykoliv poslat kus svého srdce adresátovi, který je na téže vlně. Ten šestibod je brána, která vede nevidomé do vzdělanosti, kultury, dokonce i k hudbě! Nemohla jsem se dočkat, až se moje malá zase vrátí na víkend domů a bude mne učit ta písmenka, která se svými body tolik podobají mému volání o pomoc a písničkářům vyťukávaným do novorozeneckých tápek.

Uplynulo pár let. Do školy, kde se moje dcera vzdělávala, putovaly dopisy smolené na tlustém papíře pomocí speciálního hrotu a kovové tabulky. Někdy se smála - mámo, máš tam hrubky nebo nesmysly. Víím, že jsem měla problém psát písmo zrcadlově, tak aby při obrácení listu na líc byly tečky v té poloze, jak je nutné je číst. Pak jsem koupila z druhé ruky Pichtův psací stroj, a to bylo teprve NĚCO! Dopisy jsem psala s čím dál větší náruživostí, a moje dcera se mezi spolužáky právem naparovala - heč, moje máma umí braila, a nečte to očima, ale pěkně prstama, jako my!

Ve škole jsem učila hudební výchovu, mateřský jazyk a literaturu. Oba ty obory jsou mi bytostně blízké. Objev korespondence s dcerou pomocí Braillova písma byl naprosto fatální. Něco jako objevit novou hvězdu, takovou, která je přátelská, plná světla a zajímavých objektů. Přepisovala jsem do svých vytečkovaných dopisů citáty z knížek, o kterých jsem si myslela, že mohou moji dceru zaujmout, přepisovala jsem dopisy od babiček, posílala jsem vlastní básničky, pak i verše z bible pro povzbuzení dětské víry.

Když moje dcera začala hrát na klavír a zpívat, pocítila jsem nutnost naučit se braillovský notopis. Obě jsme milovaly lidovou a etnickou hudbu, sháněla jsem různé notové materiály, vybíraly jsme, co se nám oběma líbilo a já v týdnu po večerech přepisovala v braillovském notopisu noty, linky i křížky a béčka do vypouklých teček. Když dcera později vyhrála svou první školní soutěž s irskými lidovými písněmi, které jsme společně převedly do našeho jazyka, měla jsem radost, jako by vyhrála nějakou věhlasnou mezinárodní cenu. A pořád dokola jsem při potlesku v duchu děkovala Bohu i Louisu Braillovi, byla jsem přesvědčená, že v nebi společně naslouchají hudbě té krásné a skromné dívky, která je mou dcerou.

Před ukončením střední hudební školy dostala Elena nabídku stipendia a byla přijata na vyšší hudební školu v zahraničí, kde mohla studovat etnickou hudbu. Samozřejmě mě napadlo, že pojedou s ní, přeci nenechám samotnou nevidomou holku v cizí zemi jen tak! Modlila jsem se, abych mohla tento nápad uskutečnit, ale Bůh byl jiného názoru. Zřejmě si myslel, že nám oběma to odloučení prospěje.

Bylo to jasné. Musíme se osamostatnit, už jsme prostě velké holky! Slzy nám stékaly po tvářích, když jsme se na letišti loučily. „Ale jednu nesmírnou výhodu tohle odloučení má“, řekla moje dcera. „Já víím“, smála jsem se v slzách, „můžeme si posílat dopisy!“

Letuška, která si pro moji dceru přišla, aby ji doprovodila do letadla, byla trochu na rozpacích. Dvě ubřečené ženské, které se smějí, až budí pozornost cestujících.

Dcera žila mimo domov čtyři roky a já, aby mi nebylo smutno, jsem kromě psaní braillských dopisů vystudovala speciální pedagogiku se zaměřením na vzdělávání nevidomých. Své uplatnění i smysl života jsem našla v jedné africké misijní škole, kde se společně s vidoucími žáky vyučují i nevidomé děti. Nezbytně tam potřebovali, aby někdo přijel a naučil učitele číst a psát Braillovo písmo. A také, aby se postaral o přepisování bible do tohoto písma. Ano, toto se děje již ve věku internetovém a počítačovém. Jenže pořídit si počítač vybavený tzv. braillským řádkem je v Africe pouze sen.

Jestliže si někdo osvojí a zamiluje čtení a psaní hmatem, je obohacen o další pramen poznání a vnímání. Vím, co říkám, když tvrdím, že čtení hmatem je pro nevidomé stejně nezastupitelné jako pro nás čtení zrakem.

Narozením nevidomé dcery mi Bůh ukázal nejen svou prozíravou lásku, ale dal smysl i mému vzdělávání, jakkoliv představy i zkušenosti mých předků byly poněkud odlišné. Poznání a poznávání má svůj cíl ve věčnosti. To jsem se naučila a to chci učit i své žáky.

Delicie Nerková